

Oponentský posudek na diplomovou práci Jitky Jelínkové

K jazyku Itineraria Antonini Placentini

Práce se zabývá Itinerariem Antonina Placentina (ItAP), textem ze 6. stol. po Kr. psaným tzv. vulgární latinou, tj. latinou, v níž je norma klasického literárního jazyka narušena a jež zčásti odráží mluvený jazyk své doby. Těžištěm práce je jazykový a stylistický rozbor a komentovaný překlad, založený na srovnání dochovaných tří verzí textu.

V úvodních kapitolách I a II zařazuje autorka text žánrově a podává o něm základní údaje. Text patří do literárního žánru křesťanských itinerárií, jejichž obsahem je putování po svatých místech. Zkoumaný itinerář je popis cesty anonymního poutníka; mylně byl přisuzován sv. Antoninovi z Placentiny. Kromě původních verzí, které vzala diplomantka za základ svého jazykového rozboru, se text traduje i ve verzi opravené, bližší klasické normě. K té diplomantka podle potřeby rovněž přihlíží, jednak pro kontrastní charakteristiku, jednak na místech, kde jsou původní verze nejasné.

Stěžejní kapitoly III (str. 18-31) a IV (32-43) jsou věnovány jazykovému rozboru, jehož cílem je ukázat, jak se v ItAP projevují charakteristické rysy pozdní vulgární latiny. Autorka postupuje systematicky od fonetiky a formální morfologie k syntaxi, lexiku a stylu, zvláštní pozornost věnuje užití jmenných tvarů slovesných, zejména participií (IV. kap.). Rozbor vychází z dosavadních prací o vulgární latině, zejména práce Hermannovy a Väänänenovy, a poskytuje dobrý přehled o rysech vulgární latiny v ItAP.

Na str. 20 přičítá diplomantka skreslenou citací Hermanovi nesmyslné tvrzení, že konsonantické změny “měly příliš raný začátek, než aby se odrazily ve všech románských jazycích”. Herman píše, že natolik raný začátek, aby se odrazily ve všech románských jazycích, mají jen izolované změny.

Překvapuje tvrzení, že zánik souhlásek na konci slova se v ItAP tolik nevyskytuje. Zejména časté akusativy bez *m* jsou jistě podmíněny hláskoslovně, také *s* často odpadá srov. např. citované *excepto peregrini*.

Na str. 22 je uvedeno (*fluvius*) *que* jako příklad pro špatné rodové zařazení, je to však spíše jev, o kterém se mluví na str. 19 a pozn. 22, totiž záměna mezi *e* a *i*.

Na str. 26 má být místo “infinitivní” “infinitní”, jde o participia.

Příklady o slovesných předponách bez “významu” na str. 28 jsou vesměs nevhodné, nebylo by možné užít v daném kontextu slovesa bez předpony: *trans-* i *per-* tranzitivuje, i u *supernatat* ve smyslu “plavat na hladině” má předpona svůj význam, pouhé *clausus* by také nebylo dobře možné, ani *stant*.

Tamtéž dole: *inter que (quibus) quod legitur* lze těžko klasifikovat jako řetězení spojek, srov. čes. “mezi jiným to co se říká” atd.

Nesprávně pojímá diplomantka vazbu *revertentes post nos* jako nominativ absolutní s vyjádřeným podmětem *nos* a částicí *post*, kterou chápe časově. Jde však o vazbu *reverti post se*, pro kterou jsou v textu jednoznačné paralely: *redit post se* v *recensio prima*, *post se*

reueritur a reuersi post nos v *redactio altera*. Také v dalším citovaném dokladu je *nos* akusativ ve zvrtném užití.

Další důležitou a velice hodnotnou součástí práce je překlad s úvodním výkladem a komentářem. Diplomantka se s obtížným textem vyrovnala po stránce jazykové i obsahové, podařilo se jí zachovat celkový styl narace a přitom vytvořit text maximálně srozumitelný. K jednotlivým místům je možno mít poznámky.

2.1. *Adhaereo* s dat. je běžné sloveso pro význam “přiléhat”, není tedy třeba překládat expresivně “jakoby visí z Libanu”. 5.4. Ne “všichni tito křesťané jsou plní lásky”, ale “všechny tyto židovské ženy jsou plny lásky”. V 13.3. patří *magni valde* k *lapides*. V 14.1 má být “z nichž jsem si přinesl do vlasti a jednu jsem dal...”. V 22.5 není *signum* “nápis” ale “úkaz”. V 22.12 spíše “lebku”. V 25.6. má být “A dobře se dá poznat, že je to pravda, protože nemá ani podstavec, v kterém by byl upevněn, ...” 27. 4 “Kde se rozděluje chleba ...” 34.3 “v neděli”. 35.4 Asi ne “uříznuté”, spíše “zastřižené, kupírované”. 37.7 *manere* ve smyslu “zůstat přes noc”: “zde si nikdo netroufá zůstat přes noc.” 40.4. Spíše “toto místo je neúrodné až na (má jen) vodu a palmy”; srov. níže „nesly v rukou palmy“. 46.1 „kde jsem se rozstol a dlouho byl nemocný“.

Diplomantka se dobře vyrovnala s interpretací obtížného textu dochovaného ve třech různých verzích. Ve svém komentáři srovnává tyto verze, analyzuje obtížně uchopitelná místa, podává kompetentní vysvětlující poznámky, charakterizuje způsob citování bible atd. V kapitolách věnovaných jazykové charakteristice ukazuje na příkladech hlavní rysy pozdní vulgární latiny a podává zdařilou charakteristiku stylistickou. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji, aby byla hodnocena jako „výborná“.

v Praze dne 23. května 2008

Prof. PhDr. Helena Kurzová, DrSc.